

OROSZORSZÁG

2014 óta a Krím-félsziget Oroszország általi jogellenes anektálása, a kelet-ukrajnai szeparatista csoportok támogatása, Oroszország destabilizáló politikája a szomszédos országokban, a dezinformációs és beavatkozási kampányok és a nemzetközi emberi jogi jogsértések feszültté tették az EU és Oroszország közötti kapcsolatokat. Miután Oroszország 2022. február 24-én teljes körű inváziót indított Ukrajna ellen, a fennmaradó politikai, kulturális és tudományos együttműködést felfüggesztették.

JOGALAP

- [Az Európai Unióról szóló szerződés](#) V. címe: „Külső fellépések”;
- [az Európai Unió működéséről szóló szerződés](#) 206–207. cikke (kereskedelem) és 216–219. cikke (nemzetközi megállapodások);
- partnerségi és együttműködési megállapodások (PEM) (kétoldalú kapcsolatok).

AZ EU ÉS OROSZORSZÁG KÖZÖTTI KAPCSOLATOK

Az Ukrajnában 2013 novemberében kirobbant Majdan-tüntetésekig az EU és Oroszország stratégiai partnerség kiépítésén dolgozott, amely többek között magában foglalta a kereskedelmet, az energiaügyet, az éghajlatváltozást, a kutatást, az oktatást, a kultúrát és a biztonság kérdéseit, így a terrorizmus elleni küzdelmet, az atomfegyverek elterjedésének megakadályozását és a konfliktusok rendezését a Közel-Keleten. Az EU mindig is elkötelezetten támogatta Oroszországnak a Kereskedelmi Világszervezethez (WTO) történő (2012-ben bekövetkezett) csatlakozását. A Krím-félsziget 2014. márciusi, Oroszország általi anektálása, az azt alátámasztó bizonyítékok, hogy Oroszország támogatta a szeparatista harcosokat Ukrajna keleti részén, valamint az Azovi-tengerhez való hozzáférés megakadályozására tett kísérletek az Oroszországgal kapcsolatos uniós politika átfogó felülvizsgálatához vezettek.

Az EU – az USA-hoz, Kanadához, Ausztráliához és más nyugati országokhoz hasonlóan – 2014 márciusa óta több lépésben Oroszországgal szembeni korlátozó intézkedéseket vezetett be. Az Oroszországgal szembeni 2014. évi uniós szankciók kezdetben olyan egyedi korlátozó intézkedéseket foglaltak magukban, mint például az orosz elit tagjait, az ukrán szeparatistákat és a velük kapcsolatban álló szervezeteket célzó, vagyoni eszközök befagyasztása és vízumtilalom, valamint diplomáciai szankciók, amelyek az EU–Oroszország csúcstalálkozó és az új

EU–Oroszország együttműködési megállapodásról szóló tárgyalások hivatalos felfüggesztését, valamint Oroszország G8-tagságának felfüggesztését is magukban foglalták. Ezeket később követték az Oroszországgal szembeni szélesebb körű gazdasági szankciók, a Krím félszigettel folytatott kereskedelemre vonatkozó kezdeti korlátozások, valamint az Oroszországgal folytatott fegyverkereskedelemre, energia- és pénzügyi együttműködésre vonatkozó ágazati szankciók. Válaszul 2014 augusztusában Oroszország [ellenszankciókat](#) fogadott el, és számos uniós agrár-élelmiszeripari terméket betiltott (amelyek 2013-ban az Oroszországba irányuló teljes uniós agrár-élelmiszeripari export 43%-át, illetve a világba irányuló teljes uniós agrár-élelmiszeripari export 4,2%-át tették ki). A szankciók és az ellenszankciók dacára az EU továbbra is Oroszország első számú, Oroszország pedig az EU ötödik legnagyobb kereskedelmi partnere maradt.

Emellett az EU a 2016. évi globális biztonsági stratégiája révén újraértékelte az Oroszországgal fennálló kapcsolatait, és azokat „kulcsfontosságú stratégiai kihívásként” határozta meg. 2016 márciusában a Tanács öt irányadó elvet határozott meg az EU Oroszországgal fennálló kapcsolataira vonatkozóan: (1) a kelet-ukrajnai konfliktusra vonatkozó minszki megállapodások végrehajtása az EU Oroszországgal kapcsolatos álláspontjában történő bármely lényeges változás kulcsfontosságú feltételeként; (2) az EU keleti partnereivel és más szomszédaival, köztük Közép-Ázsiával folytatott kapcsolatainak megerősítése; (3) az EU rezilienciájának megerősítése (például az energiabiztonság, a hibrid típusú fenyegetések vagy a stratégiai kommunikáció terén); (4) szelektív együttműködés Oroszországgal az EU számára fontos kérdésekben; (5) az emberek közötti kapcsolatok előmozdításának és az orosz civil társadalom támogatásának szükségessége.

Ukrajna 2022. februári teljes körű inváziója óta Oroszországot Ukrajnával szembeni agresszornak tekintik, és az EU újratervezte az Orosz Föderációval kapcsolatos stratégiáját.

2022 márciusában az EU elfogadta [a biztonság és a védelem területére vonatkozó stratégiai iránytűjét](#), elismerve, hogy Oroszország „hosszú távú és közvetlen fenyegetést jelent az európai biztonságra”, ami 2016 óta jelentős változást jelent az EU és Oroszország közötti kapcsolatokban. Ezt a megközelítést a NATO 2022 júniusában elfogadott stratégiai koncepciója is alátámasztotta, amely szerint „az Orosz Föderáció jelenti a legjelentősebb és legközvetlenebb fenyegetést a szövetségesek biztonságára, valamint az euroatlanti térség békéjére és stabilitására”.

Következésképpen 2022 óta az EU Oroszországgal kapcsolatos politikáit a következő elvek vezérik: (1) Oroszországot nemzetközileg el kell szigetelni, és szankciókat kell bevezetni ellene, hogy megakadályozzuk, hogy háborút indítson; (2) a nemzetközi közösségnek biztosítani kell az elszámoltathatóságot azáltal, hogy Oroszországot, az egyes elkövetőket és bűntársakat felelősségre vonja a nemzetközi jog megsértéséért és az Ukrajnában elkövetett háborús bűncselekményekért; (3) támogatni kell az EU szomszédait, többek között az EU bővítési politikái révén, és világszerte segítséget kell nyújtani a partnereknek Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja következményeinek kezeléséhez; (4) a szabályokon alapuló nemzetközi rend védelme érdekében támogatni kell a NATO-val és a partnerekkel világszerte folytatott szoros együttműködést; (5) meg kell erősíteni az EU rezilienciáját, különösen az

energiabiztonság és a kritikus infrastruktúra terén, valamint Oroszország kiber- és hibrid fenyegetéseivel, információmanipulációjával és beavatkozásával szemben; (6) a civil társadalmat, az emberijog-védőket és a független médiát Oroszországon belül és kívül is támogatni kell, ugyanakkor kezelni kell az EU biztonságát és közrendjét fenyegető veszélyeket.

Miután 2018-ban megszerezte negyedik elnöki mandátumát, Vlagyimir Putyin alkotmánymódosításokat vezetett be, amelyeket 2020-ban fogadtak el és amelyek lehetővé teszik számára, hogy 2024 után, jelenlegi mandátumának lejártát követően is hatalmon maradjon (elméletileg 2036-ig).

Vlagyimir Putyin alatt, különösen 2012-től kezdődően az egyéni és kollektív fellépés tere fokozatosan, de szisztematikusan szűkült a jogszabályi korlátozások és a bírálók célzott megfélemlítése révén. Az évek során az orosz hatóságok átfogó jogi korlátozásokat vezettek be a „külföldi ügynökökkel”, valamint a „nemkívánatos” és „szélsőséges” szervezetekkel szemben, és több száz nem kormányzati szervezetet (NGO-t) vettek célba, miközben a média, az internet és a közösségi média cenzúrája jelentősen fokozódott. Egyre több civil társadalmi szereplőt, emberi jogi aktivistát és független újságírókat minősítettek „külföldi ügynöknek”, zaklattak és börtönöztek be, emberi jogi szervezeteket zártak be, és korlátozták a véleménynyilvánítás, a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságát. Az oknyomozó és adatvezérelt újságírás is célkeresztbe került, miközben az államilag ellenőrzött média szakadatlanul a „kollektív Nyugat” által folytonos támadás alatt álló „ostromlott erőd” képét propagálta. Emellett a 2016-os és a 2021-es parlamenti választásokra, valamint a 2022 szeptemberi regionális és helyi választásokra korlátozó politikai és médiakörnyezetben került sor, ami Putyin Egyesült Oroszország pártjának jelentős arányú győzelmét eredményezte. A választási megfigyelők és a független média megállapította, hogy a választások továbbra sem feleltek meg a nemzetközi normáknak, és csalás, munkahelyi mozgósítás, az ellenzék szisztematikus kizárása és egyéb szabálytalanságok jellemezték azokat. [Szakértők szerint](#) a 2023 szeptemberében tartott regionális választások [még kevésbé voltak tisztességesek és szabadok](#), mint az azt megelőző választások. Az orosz állampolgárok szavazati jogai olyan mértékben romlottak, hogy ezek a választások minden valódi demokratikus alapvet nélkülözőnek tekinthetők. 2024 márciusában tartják a következő elnökválasztást Oroszországban.

2020 októberében egy konkrét uniós jogalap – a vegyi fegyverekre vonatkozó szankciórendszer – alapján hat orosz személyt és egy szervezetet vettek fel az utazási tilalommal és a vagyoni eszközök befagyasztásával szankcionált személyek említett listájára, miután 2020 augusztusában egy katonai célú idegméreg felhasználásával merényletkísérletet követtek el Alekszej Navalnij, ellenzéki politikus és korrupcióellenes aktivista ellen. Ugyanezt a jogi eszközt alkalmazta az Unió akkor, amikor a 2018 márciusában Salisburyben elkövetett Szkripal-merényletért felelős személyeket sújtotta szankciókkal.

2021 márciusában a Tanács az EU újonnan elfogadott globális emberi jogi szankciórendszerét alkalmazta arra, hogy négy orosz állampolgárral szemben szankciókat vezessen be a Navalnij önkényes letartóztatásában, büntetőeljárás alá

vonásában és elítélésében, valamint a jogellenes bánásmóddal kapcsolatos békés tüntetések leverésében játszott szerepük miatt.

Oroszország 2014. augusztus óta az EU szankciói miatt retorziókat alkalmaz, ellenszankciókat róva ki mezőgazdasági termékekre, nyersanyagokra és élelmiszerekre az élelmiszer-biztonsági normák állítólagos megsértése miatt. Ez megerősítette Oroszország importhelyettesítési politikáját a mezőgazdasági ágazatban. Oroszország „stop-listát” is alkalmaz azon uniós és amerikai állampolgárok esetében, akik kritikával illették az Oroszország által hozott intézkedéseket, megtagadva tőlük az ország területére történő belépést. Ezt a listát hivatalosan nem tették közzé, így – az uniós beutazási tilalommal ellentétben – nincs lehetőség a fellebbezésre. A listán több európai parlamenti képviselő, 2021. április 30-ától pedig az Európai Parlament néhai elnöke, David Sassoli neve mellett az Európai Bizottság értékekért és átláthatóságért felelős alelnöke, Věra Jourová, valamint hat uniós tagállami tisztviselő neve is szerepelt.

2022. február 21-én az Oroszországi Föderáció Állami Dumája hivatalosan elismerte az önhatalmúlag kikiáltott donyecki és luhanszki „népköztársaságok” függetlenségét. 2022. február 24-én az Oroszországi Föderáció megindította Ukrajna elleni teljes körű invázióját.

Az invázió kezdete óta az EU a lehető leghatározottabban elítélte Oroszország Ukrajna elleni jogellenes, provokáció nélkül indított és indokolatlan katonai agresszióját, valamint a polgári lakosság és a polgári infrastruktúra elleni támadásait, és követelte az orosz csapatok azonnali és feltétel nélküli kivonását Ukrajna nemzetközileg elismert határain belüli egész területéről. Rámutatott arra, hogy ez az agressziós háború az ENSZ Alapokmányának és a nemzetközi jog alapelveinek nyilvánvaló és kirívó megsértését jelenti, és hogy azért a felelősség teljes mértékben az Oroszországi Föderációt terheli. Charles Michel, az Európai Tanács elnöke e háború világrendre gyakorolt hatásait is kiemelte, és 2022. március 1-jén a következőket nyilatkozta: „Nemcsak Ukrajnát érte támadás. Ez egyben a nemzetközi jog, a szabályokon alapuló nemzetközi rend, a demokrácia és az emberi méltóság ellen intézett támadás is. Mindez nem más, mint színtiszta geopolitikai terrorizmus.” Az uniós vezetők hangsúlyozták továbbá, hogy Oroszországot, Belaruszt, valamint a háborús bűncselekményekért és az egyéb legsúlyosabb bűncselekményekért felelős személyeket a nemzetközi joggal összhangban felelősségre fogják vonni tevékenységükért. Az EU elítélte azt is, hogy Oroszország az Ukrajna elleni háborúban fegyverként használja az élelmiszereket, és hogy Oroszország ezzel globális élelmezésbiztonsági válságot idézett elő. Az EU a 2022. szeptemberi látszatnépszavazásokat és a 2023 szeptemberében Ukrajna Oroszország által megszállt területein tartott úgynevezett „választásokat” is illegálisnak és törvénytelennek minősítette, és határozottan elutasította Oroszország e kísérletét, melynek révén legitimálni vagy normalizálni próbálta illegális katonai ellenőrzését és az ukrán területek egyes részeinek annektálási kísérletét.

Az orosz invázióra válaszul az uniós tagállamok a partnerekkel – többek között az Egyesült Államokkal, az Egyesült Királysággal, Kanadával, Ausztráliával és Japánnal – szoros együttműködésben haladéktalanul példátlanul szigorú szankciókat fogadtak el. 2022. február 24. óta az EU [tíz egymást követő szankciócsomag](#) révén (2023 áprilisáig)

jelentős mértékben kibővítette a korlátozó ágazati intézkedéseket, és jelentős számú személyt és szervezetet vett fel a szankciós listára annak érdekében, hogy tovább fokozza a háború befejezése érdekében Oroszországra gyakorolt nyomást. A korlátozó intézkedések célja, hogy meggyengítsék Oroszország gazdasági alapjait, megfosszák az országot az alapvető technológiáktól és piacoktól, és jelentősen csökkentsék hadviselésre irányuló kapacitásait.

A ma már „szankciós forradalomnak” is nevezett 11 [uniós szankciócsomag](#) gyors egymás utáni sorozata páratlan intézkedéscsomagot eredményezett, amely az orosz gazdaság kulcsfontosságú ágazatait és az ország politikai elitjét célozta meg. Az egyes csomagok fokozatosan módosították és terjesztették ki a 2014-től kezdődően elfogadott szankciórendszerek hatályát egy új rendszer révén, amely megtiltja a jogellenesen anektált Donyeck, Luhanszk, Herszon és Zaporizzsja területéről származó áruk EU-ba történő behozatalát. A szankciócsomagok célja, hogy komoly következményekkel járó és kiterjedt hatást gyakoroljanak a pénzügyi, az energetikai, a közlekedési, a technológiai, a tanácsadói, a műsorszolgáltatási ágazatra, valamint a fém-, a luxus- és egyéb áruk ágazatára.

Az egyedi és gazdasági szankciók mellett több további diplomáciai szankciót is kiszabtak, többek között az EU és Oroszország közötti vízumkönnyítés felfüggesztését. A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) más tagjaival együtt az EU megállapodott abban, hogy az orosz termékek és szolgáltatások esetében megtagadja a legnagyobb kedvezményes elbánást az uniós piacokon.

2023 júniusától a szankciók [1572 személyre és 244 szervezetre](#) terjednek ki. A szankciók hatálya alá tartozó személyek közé tartozik az Oroszországi Föderáció elnöke, Vlagyimir Putyin, Oroszország külügyminisztere, Szergej Lavrov, az Állami Duma 351 tagja, akik jóváhagyták a donyecki és luhanszki régiók ideiglenesen megszállt területeinek elismerését, magas rangú tisztviselők és a katonai állomány tagjai, dezinformációs szereplők, a polgári lakosság elleni rakétatámadásokért, a kritikus polgári infrastruktúráért és az ukrán gyermekek elrablásáért és azt követő illegális örökbefogadásáért felelős személyek, valamint sok más személy. A Wagner-csoport zsoldosszervezet több magas rangú tagja is szerepelt a szankciós listán, köztük egykori vezetője, Jevgenyij Prigozsin. Szeptemberben a Tanács 2024 márciusáig megújította az összes szankciócsomagot.

A 11. szankciócsomag az Oroszországgal szembeni korlátozások harmadik országokon vagy árnyékszervezeteken keresztül import révén történő kijátszása elleni küzdelem megerősítésére összpontosít, és magában foglal egy olyan kijátszásellenes eszközt is, amelynek célja kifejezetten a szankciók harmadik országokon keresztül kijátszásának visszaszorítása. Az egyedi szankciók (utazási tilalom és vagyoni eszközök befagyasztása) az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó tevékenységek támogatásáért, finanszírozásáért vagy végrehajtásáért felelős, illetve azokból hasznot húzó személyekre irányulnak. Ezzel összefüggésben a Tanács, miután felvette a korlátozó intézkedések megsértését az „uniós dimenziójú bűncselekmények” listájára, 2023. június 9-én megállapodott arról, hogy bűncselekményekké nyilvánítja az uniós szankciók megsértését, illetve szankciókat vezet be azok esetére, továbbá megkönnyíti a korlátozó intézkedések

megsértésének kivizsgálását, büntetőeljárás alá vonását és megbüntetését az egész EU-ban.

Az Ukrajna elleni 2022. februári inváziót követően Oroszországgal szemben bevezetett uniós és nemzetközi szankciókkal szembeni megtorlásként az orosz kormány közzétette a „barátságtalan” külföldi országok listáját, amelyek között vannak az uniós tagállamok, az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok és más, Oroszországgal szembeni szankciórendszer alkalmazó országok. Az e nemzetek lakosaira most a megtorló ellenszankciók egyre bonyolultabb rendszere vonatkozik, amely különböző orosz vonatkozású üzleti és pénzügyi ügyleteket érint. 2022. március 31-én az orosz hatóságok úgy határoztak, hogy jelentősen bővítik „stop-listájukat”, hogy az magában foglalja „az EU felső vezetését, számos európai biztost és az uniós katonai szervek vezetőit, valamint az Európai Parlament képviselőinek túlnyomó többségét”. Az orosz feketelistán néhány uniós tagállam kormányának magas rangú tisztviselői, nemzeti parlamenti képviselők, valamint nyilvános és médiaszemélyiségek is szerepelnek.

Az Európai Bizottság – amellet, hogy továbbra is támogatja a Nemzetközi Büntetőbíróság munkáját – jelezte, hogy kész együttműködni a nemzetközi közösséggel egy ad hoc nemzetközi bíróság vagy egy szakosodott „hibrid” törvényszék létrehozása érdekében, amelynek célja Oroszország Ukrajna elleni agressziójának kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása, amelyet az Oroszországi Föderáció és szövetségesei, különösen Belarusz politikai és katonai vezetése követett el. 2023. május 30-tól az Eurojust új hatáskörökkel rendelkezik a bizonyítékok megőrzésére, elemzésére és tárolására, az Ukrajna területén elkövetett háborús bűncselekmények, népirtás és emberiség elleni bűncselekmények további kivizsgálásának megkönnyítése érdekében. Az ügynökség támogatja a Lengyelországgal, Lettországgal, Észtországgal, Szlovákiával, Romániával, Litvániával és Ukrajnával létrehozott közös uniós nyomozócsoportokat.

Miután Vlagyimir Putyin alatt egy évtizeden keresztül egyre szűkült a közéleti mozgástér, Alekszej Navalnij 2021. januári oroszországi hazatérését követően a belpolitikai elnyomás új szintre lépett, az ukrajnai teljes körű orosz invázió 2022. februári kezdete óta pedig drámai mértékben felerősödött. Az események hivatalos változatával való bármilyen egyet nem értés vagy az attól való eltérés szankciókkal sújtható, és a társadalomban a kritikus hangok még inkább háttérbe szorulnak.

2022. február 24. óta 20 000 háborúellenes tüntetőt tartanak fogva Oroszországban. Az EU elítéli a nem kormányzati szervezetek, a civil társadalmi szervezetek, az emberi jogok védelmezői és a független újságírók ellen Oroszországban és Oroszországon kívül egyaránt folytatott szisztematikus fellépést, és továbbra is támogatja az ukrajnai háború ellen felszólaló vagy tiltakozó orosz állampolgárokat. 2023. június 5-én a Tanács [kilenc személyre vetett ki szankciókat](#), amiért Vlagyimir Kara-Murza orosz ellenzéki politikust, a demokráciáért síkra szálló aktivistát és a Kreml bírálóját politikai indíttatású vádak és hamis állítások alapján 25 év börtönbüntetésre ítélték. Az EU ismételten megerősítette Vlagyimir Kara-Murza, Alekszej Navalnij, Ilja Jasin és minden olyan orosz állampolgár iránti szolidaritását, akiket büntetőeljárás alá vontak, bebörtönöztek vagy megfélemlítettek azért, mert továbbra is küzdöttek az

emberi jogokért és kimondták az igazságot a rezsim jogellenes tevékenységeivel kapcsolatban.

Míg 2022. szeptember 12-én az uniós tagállamok teljes mértékben [felfüggesztették](#) a 2007. évi EU–Oroszország vízumkönnyítési megállapodást, a Bizottság [iránymutatásokat](#) fogadott el annak biztosítása érdekében, hogy ez a felfüggesztés ne érintse hátrányosan az EU-ba fontos célból utazó személyeket, például az újságírókat, a politikai disszidenseket és a civil társadalom képviselőit.

HATÁLYOS MEGÁLLAPODÁSOK

Az EU és Oroszország közötti kapcsolatok jogalapját az 1994. júniusban aláírt partnerségi és együttműködési megállapodás (PEM) képezi. A PEM eredetileg 10 évre szólt, de évente automatikusan meghosszabbodik. A megállapodás meghatározza a főbb közös célkitűzéseket, megállapítja a kétoldalú kapcsolattartás intézményes keretét (többek között az emberi jogokkal kapcsolatos rendszeres konzultációkat és az évente kétszer megrendezett – jelenleg befagyasztott – elnöki csúcstalálkozókat).

A 2003. évi szeptemberi csúcstalálkozón az EU és Oroszország megerősítette együttműködését azáltal, hogy négy „közös térséget” hozott létre: egy gazdasági térséget; egy, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget; egy külbiztonsági térséget; valamint egy kutatási, oktatási és kulturális térséget. Regionális szinten az EU és Oroszország – Norvégia és Izland mellett – 2007-ben létrehozta az Északi Dimenzió új politikáját, amely a balti-tengeri és a Barents-tengeri régióban a határokon átnyúló együttműködésre összpontosít. 2008 júliusában tárgyalások kezdődtek egy új EU–Oroszország megállapodás létrehozására, amely a tervek szerint olyan „jogilag kötelező erejű kötelezettségeket” foglalt volna magában, mint a politikai párbeszéd, az igazságügy, a szabadság, a biztonság, a gazdasági együttműködés, a kutatás, az oktatás, a kultúra, a kereskedelem, a beruházás és az energiaügyek területén. 2010-ben „modernizációs partnerség” elindítására került sor. 2011-ben lezárultak a vízumkönnyítési megállapodásról szóló tárgyalások. Oroszország krími beavatkozása következtében azonban az összes tárgyalás és folyamat felfüggesztésre került. 2014-ben az Európai Tanács (a határokon átnyúló együttműködés és az emberek közötti kapcsolatok kivételével) befagyasztotta az Oroszországgal való együttműködést, valamint a nemzetközi pénzügyi intézményeken keresztül az ország javára folyósított uniós finanszírozást. Az EU és Oroszország közötti kapcsolatok azóta feszültek, hogy Oroszország 2014-ben jogellenesen annektálta a Krímet és Szevasztopol városát, és folyamatos destabilizáló intézkedéseket folytat Kelet-Ukrajnában. Miután Oroszország 2022. február 24-én megkezdte Ukrajna elleni invázióját, a fennmaradó politikai, kulturális és tudományos együttműködést felfüggesztették.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az Európai Parlament 1997-ben „hozzájárulási eljárás” keretében jóváhagyta a partnerségi és együttműködési megállapodást.

A Parlament több állásfoglalást fogadott el Ukrajnával kapcsolatban, amelyekben elítéli a Krím-félsziget Oroszország általi jogszerűtlen annektálását, és Oroszország

Kelet-Ukrajna destabilizálásában játszott szerepét. A Parlament 2015 júniusában és 2019 márciusában állásfoglalásokat fogadott el az EU és Oroszország közötti kapcsolatok helyzetéről, támogatva az uniós szankciókat és hangsúlyozva annak szükségességét, hogy ambiciózusabb uniós pénzügyi támogatást nyújtsanak az orosz civil társadalomnak, valamint hogy a nehéz kapcsolatok ellenére mozdítsák elő az emberek közötti kapcsolatokat. A 2019. évi állásfoglalásban a Parlament komoly aggodalmának ad hangot Oroszország nemzetközi, különösen a keleti partnerség országait érintő magatartásával kapcsolatban. Az állásfoglalás bírálja továbbá az emberi jogok és az alapvető szabadságok oroszországi helyzetének romlását, és javasolja, hogy Oroszországot ne tekintsék többé az EU „stratégiai partnerének”. 2021 szeptemberében a Parlament [ajánlást](#) fogadott el az EU és Oroszország közötti politikai kapcsolatok irányáról, amelynek értelmében az „EU-nak biztosítania kell, hogy a Kremllel való bármilyen további együttműködés a Kreml azon ígéretétől függjön, hogy véget vet a saját népe elleni belföldi agresszióknak, felhagy az ellenzék és [...], a politikai foglyok, a civil társadalmi szervezetek elnyomásával, hatályon kívül helyezi a nemzetközi normákkal összeegyeztethetetlen jogszabályokat, például a külföldi ügynökökről szóló törvényeket, [...] valamint véget vet a szomszédos országok elleni külső agresszióknak”. Az ajánlás felszólítja az EU-t, hogy egyértelműen húzza meg a határvonalakat, és tartózkodjon attól, hogy csupán a párbeszéd fenntartása végett keresse az együttműködést Oroszországgal. Emellett szorgalmazza az EU és egy szabad, virágzó, békés és demokratikus Oroszország közötti jövőbeli kapcsolatokra vonatkozó jövőkép és stratégia kidolgozását.

2014 előtt a Parlament síkra szállt egy közös értékeken és érdekeken alapuló új, átfogó megállapodás Oroszországgal való megkötése mellett. Ugyanakkor a Parlament többször is komoly aggodalmának adott hangot többek között az emberi jogok tiszteletben tartása, a jogállamiság és a demokrácia oroszországi helyzete miatt, például az „LMBTI-propaganda” elleni törvényekkel, a kisebb súlyú családon belüli erőszak dekriminalizálásával, és a független nem kormányzati szervezetekkel vagy az Oroszországon kívülről finanszírozásban részesülőkkel szembeni fellépéssel kapcsolatban. A Parlament elítélte a krími lakosok, különösen a krími tatárok emberi jogainak példátlan mértékű megsértését. 2018-ban követelte Oleg Szcencov ukrán filmrendező szabadon bocsátását, aki ellenezte a Krím jogellenes annektálását, és neki ítélte oda a Szaharov-díjat. Szcencovot 2019-ben szabadon bocsátották az Oroszország és Ukrajna közötti fogolycsere részeként. A Parlament határozottan elítélte a 2020-ban Alekszej Navalnij ellen elkövetett merényletkísérletet.

Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborújának kezdete óta a Parlament [számos állásfoglalást](#) fogadott el, amelyekben elítélte Oroszország agresszióját és az azt követően elkövetett bűncselekményeket, és szilárd támogatását fejezte ki Ukrajna nemzetközileg elismert határain belüli függetlensége, szuverenitása és területi integritása iránt.

Az elmúlt másfél évben [a Parlament határozottan támogatta az erős és hatékony uniós szankciókat](#), amelyek az Orosz Föderáció, Belarusz és az Orosz Föderáció szövetségeseivel szembeni kulcsfontosságú eszközként szolgálnak. Szorgalmazta az EU által befagyasztott orosz vagyoni eszközök elkobzását, valamint azt, hogy azokat Ukrajna újjáépítésére és az orosz agresszió áldozatainak kárpótlására használják fel.

Ami a szankciókkal kapcsolatos világszintű együttműködést illeti, az Európai Parlament felszólította partnereit, hogy igazodjanak a szankciókhoz, és aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy több harmadik ország együttműködik Oroszországgal a szankciók kijátszásának elősegítésében.

[2022. november 23-i állásfoglalásában](#) a Parlament Oroszországot a terrorizmust támogató, valamint olyan államnak nyilvánította, amely terrorista eszközöket használ, és felszólította a nemzetközi közösséget, hogy egységesen álljon ki a háborús bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények és az agresszió büntette elszámoltathatóságának megteremtése mellett. A Parlament számos állásfoglalásában szorgalmazta Putyin elnök, más orosz vezetők és belarusz szövetségeseik felelősségre vonását az agresszió büntettéért, amelyet elkövettek. Ezzel összefüggésben a Parlament támogatja egy különleges nemzetközi bíróság létrehozását az Oroszországi Föderáció és szövetségesei – különösen Belarusz – politikai és katonai vezetése által elkövetett, Ukrajna elleni agresszió büntetével kapcsolatos büntetőeljárás lefolytatására. Teljes mértékben támogatja továbbá a Nemzetközi Büntetőbíróság (NBB) főügyésze által az ukrajnai helyzettel és az állítólagos háborús bűncselekményekkel, emberiség elleni bűncselekményekkel és népiirtással kapcsolatban folytatott, folyamatban lévő vizsgálatot. 2023 márciusában, amikor bejelentették, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság elfogatóparancsot bocsátott ki Vlagyimir Putyin és Marija Lvova-Bełova, Oroszország elnökének gyermekjogi biztosa ellen ukrán gyermekek Oroszország területére történő jogellenes deportálása miatt, az Európai Parlament plenáris vita során üdvözölte a határozatot.

[Az Ukrajna elleni orosz agressziós háborút követően az EU kül-, biztonság- és védelempolitikájáról szóló, 2022. június 8-i ajánlásában](#) a Parlament sürgette Josep Borrellt, a Bizottság alelnökét és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét, hogy az orosz politikai elit által irányított és az orosz csapatok, azok megbízottjai és zsoldosai által Ukrajnában és másutt elkövetett atrocitások és háborús bűncselekmények fényében átfogó megközelítést alkalmazzon az Orosz Föderációval szemben, és tartózkodjon az Oroszországgal folytatott szelektív együttműködéstől.

[2023. február 16-i állásfoglalásában](#) a Parlament elismerte, hogy az orosz agressziós háború alapvetően megváltoztatta az európai geopolitikai helyzetet, és ezért felszólította az EU-t, hogy hozzon merész, bátor és átfogó politikai, biztonsági és pénzügyi döntéseket, és továbbra is tartsák fenn az Oroszországi Föderáció nemzetközi elszigeteltségét.

A Parlament ugyanakkor – amint azt a 2022. október 6-i [állásfoglalásában](#) megállapította – úgy véli, hogy a Bizottságnak, az Európai Külügyi Szolgálatnak és a tagállamoknak át kell gondolniuk, hogy a jövőben miként lehet együttműködni Oroszországgal, és hogyan segíthetik Oroszországot abban, hogy egy autoriter berendezkedésű országból egy olyan, demokratikus országgá váljon, amely lemond a revizionista és imperialista politikákról.

A Parlament már évekkel az agresszív háború kezdete előtt elítélte az orosz rezsim belső elnyomását és az emberi jogok helyzetének fokozódó romlását. Amikor Oroszország agressziós háborút indított Ukrajna ellen, a Parlament ismételtelen a leghatározottabban elítélte, különösen a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás

szabadságának, a békés gyülekezés és egyesülés jogának súlyos korlátozását, valamint a civil társadalmi szervezetekkel, emberi jogi jogvédőkkel, a független médiával, ügyvédekkel és a politikai ellenzékkel szembeni szisztematikus fellépést. A Parlament elítélte az átfogó elnyomást elősegítő orosz jogszabályokat is, többek között a „külföldi ügynökökről” és a „nemkívánatos szervezetekről” szóló törvényt, a büntető törvénykönyv módosításait, valamint a tömegtájékoztatásról szóló törvényt, amelyeket arra használnak, hogy bíróságilag zaklassák az eltérő vélemények hangoztatóit az országban és külföldön, és aláássák a független médiát. Elítélte továbbá az Oroszországban tapasztalható folyamatos és egyre növekvő cenzúrát.

A Parlament több alkalommal is elítélte Oroszországot Alekszej Navalnij elítéléséért, akit 2021-ben az [Európai Parlament Szaharov-díjával tüntettek ki](#). Mivel egyre több aktivistát tartóztattak le és börtönöztek be, a Parlament két állásfoglalást is elfogadott – [2022. április 7-én](#), illetve [2023. április 20-án](#) –, amelyekben elítélte a fokozódó oroszországi elnyomást, különösen Vlagyimir Kara-Murza és Alekszej Navalnij ügyét. A Navalnij szabadon bocsátását követelő kampány részeként a Parlament 2023. június 26 és 30. között a brüsszeli Parlament épülete előtt felállította annak a büntetőcellának az élethű másolatát, amelyben Alekszej Navalnij 9 és fél éves büntetését tölti. A Demokráciatámogatási és Választási Koordinációs Csoport tevékenységeinek keretében szervezett rendezvény célja, hogy felhívja a figyelmet Alekszej Navalnij helyzetére, és tájékoztassa a nyilvánosságot az oroszországi politikai ellenzék elnyomásáról. 2023 szeptemberében az Emberi Jogi Albizottság elnöke, az Oroszországgal fenntartott kapcsolatokért felelős küldöttség elnöke és az Európai Parlament Oroszországgal foglalkozó állandó előadója közös nyilatkozatban fejezte ki aggodalmát Vlagyimir Kara-Murza miatt, akit egy szibériai szigorúan őrzött börtönben magánzárkába helyeztek át.

[2023. október 5-i állásfoglalásában a Parlament aggodalmát fejezte ki Zarema Muszajeva](#) csecsenföldi emberijog-védő miatt. A Parlament következetesen és határozottan elítélte az emberi jogok Csecsenföldön tapasztalható megsértését.

A Parlament szolidaritását és támogatását fejezte ki az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja ellen tiltakozó oroszországi és belarusz emberek iránt, és felszólította a tagállamokat, hogy védjék meg és adjanak menedéket a háború elleni tiltakozásuk miatt üldözött oroszoknak és belaruszoknak, valamint az orosz és belarusz dezertőröknek és a katonai szolgálatot lelkiismereti okból megtagadóknak. Felszólította továbbá az uniós intézményeket, hogy működjenek együtt az orosz demokratikus vezetőkkel és a civil társadalommal, és támogassa egy demokráciaközpont létrehozását Oroszország számára, amelynek az Európai Parlament adna otthont. Az Európai Parlament elnöke 2022-ben találkozott az orosz ellenzék néhány képviselőjével, az Emberi Jogi Albizottság pedig rendszeres eszmecsere folytat orosz független újságírókkal, a civil társadalom és az ellenzék képviselőivel. Emellett egyes európai parlamenti képviselők 2023. június 5-én és 6-án kerekasztal-beszélgetést szerveztek a demokratikus Oroszország jövőjéről, amelyen uniós intézmények képviselői, európai parlamenti képviselők, valamint az orosz szabad média és a politikai ellenzék valamennyi ágának prominens képviselői vettek részt.

Az orosz törvényhozókkal fenntartott kapcsolatokat főként az EU–Oroszország partnerségi és együttműködési megállapodás által létrehozott parlamentközi fórumon,

a Parlamenti Együttműködési Bizottságban fejlesztették. 1997 és 2014 között a Parlamenti Együttműködési Bizottság stabil platformként szolgált az EP és az Oroszországi Föderáció nemzetgyűlésének küldöttségei közötti együttműködés és párbeszéd fejlesztéséhez. 2014. március óta azonban a Parlament – az ukrán válságra válaszul hozott uniós korlátozó intézkedésekkel összhangban – megszüntette a parlamentközi találkozókát. Mindazonáltal az EU–Oroszország Parlamenti Együttműködési Bizottságba delegált parlamenti küldöttség továbbra is rendszeresen ülésezik, hogy elemezze és megvitassa az Ukrajna elleni orosz agressziós háborúnak a világra és belföldön gyakorolt hatását, és különösen az orosz civil társadalommal szemben az orosz hatóságok által alkalmazott erőszakos fellépés eszkalálódását. Ezzel összefüggésben a küldöttség rendszeres eszmecserét folytat az orosz ellenzék képviselőivel, emberijog-védőkkel, a civil társadalommal, nem kormányzati szervezetekkel és független újságírókkal, valamint nemzetközi szakértőkkel.

A Parlamentet Oroszország 1999 óta nem hívta meg a választások megfigyelésére.

Vanessa Cuevas Herman

11/2023

